

Пацюк Вікторія

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ПРОМИСЛОВОГО МІСТА

Туристична індустрія займає домінуючі позиції в господарстві багатьох країн, адже вона є потужним джерелом фінансових надходжень та має значний мультиплікаційний ефект. Саме тому в Україні нині актуалізується питання її повсюдного, систематичного та інтенсивного розвитку. Одним із сегментів перспективного становлення та вдалого функціонування індустрії туризму є промислові міста. Світовий досвід таких міст, як Чикаго, Манчестер, Соледар, Нижній Тагіл засвідчує ймовірність вдалого формування попиту на туристичний продукт промислових центрів.

Тож було вирішено проаналізувати, які фактори впливають на розвиток туристичної індустрії в цілому та промислових міст зокрема. Фактори, що впливають на формування та розвиток туристичної індустрії, різноманітні та багатогранні. Наявність сприятливих факторів стимулює потужний та інтенсивний розвиток туристичної індустрії, і навпаки, небажані фактори гальмують як формування туристичної індустрії, так і знижують потік туристів до певного регіону.

Прагнучи якомога конкретніше розмежувати фактори, що впливають на формування туристичної індустрії, було розглянуто цілу низку класифікацій. В результаті синтезу даної інформації, було розроблено класифікацію, відображену у схемі 1.

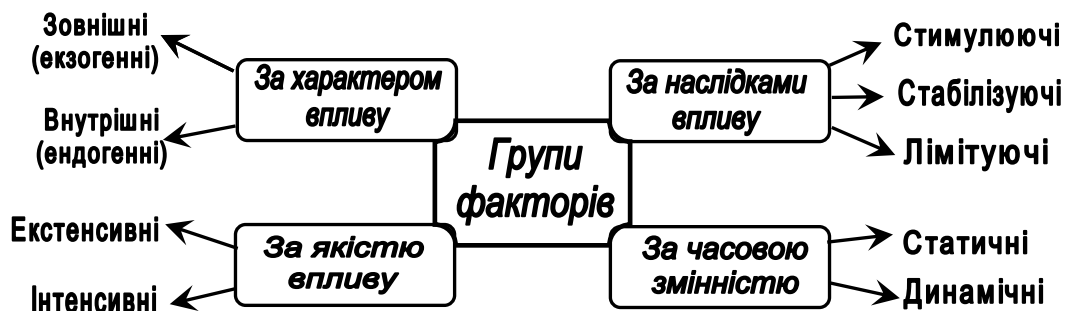

Схема 1. Фактори формування туристичної індустрії

Ретельно дослідивши наведені групи факторів, було зроблено припущення, що найбільш змістовним є розподіл факторів на статичні та динамічні, і тому вирішено деталізувати їх складові.

Статичні фактори мають незмінне у часі значення. До цієї групи входять природно-географічні та культурно-історичні фактори.

Природно-географічні фактори було вирішено розділити, з огляду на домінування певних видів ресурсів, на такі категорії: кліматичні, водні, біотичні, бальнеологічні, орографічні, ландшафтні. До **культурно-історичних факторів** віднесено пам'ятки історії та культури, унікальні підприємства, наукові установи, спортивні споруди, ботанічні сади, зоопарки, океанарії, етнографічні та фольклорні визначні пам'ятки, народні звичаї, святкові обряди і т.д. Окрім перерахованих факторів, для становлення туристичної індустрії промислових міст важливе значення має наявність унікальних промислових підприємств та індустріальних ландшафтів, що можуть розцінюватися як техногенні шедеври.

Динамічні фактори – фактори, що змінюються у часі та просторі. До них відносяться: політичні, соціально-демографічні, фінансово-демографічні, матеріально-технічні.

До **політичних факторів** відноситься низка адміністративних заходів, що сприяють формуванню туристичної індустрії: налагодження нормативно-правового поля функціонування сегментів туристичної індустрії; створення сприятливого податкового, валютного, митного контролю; створення рівних можливостей на ринку туристичних послуг для суб'єктів підприємництва незалежно від форм власності; сприяння розвитку конкуренції; забезпечення дотримання антимонопольного законодавства, встановлення порядку стандартизації, сертифікації та ліцензування об'єктів туристичної індустрії. Проте вирішальною є наявна політична ситуація в певному регіоні, відсутність військових та політичних конфліктів.

Соціально-демографічні фактори характеризують такі показники, як кількість та рівень кваліфікації трудових ресурсів, які обслуговують туристів, з іншого боку у своєму розвитку індустрія туризму орієнтується на потреби і переваги безпосередньо самих туристів і враховує їх вікові, освітні, духовні, культурні, економічні характеристики.

До **фінансово-економічних факторів** відносять: економічну ситуацію в регіоні, фінансову стабільність, ціни на товари, частку доходів, що виділяє суспільство на туристичні витрати, створення сприятливих умов

для інвестицій тощо.

Матеріально-технічні фактори характеризують стан та можливості бази туристичної індустрії: засобів розміщення, харчування, транспорту, рекреаційної сфери, торгівлі, зв'язку тощо.

Окрім того було виділено ще два фактори. По-перше, це *реклама* як рушійна сила, що стимулює розвиток бізнесу в цілому, і саме завдяки їй населення, зацікавлене в одержанні певних туристичних послуг, дізнається про необхідний їм туристичний продукт. По-друге, це *наукові розробки*, адже організація та розвиток системи наукового забезпечення галузі туризму, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації туристичних кадрів, проведення систематичних маркетингових досліджень туристичного ринку є невід'ємною складовою ефективного формування індустрії туризму.

Також було зроблено спробу схематично зобразити вплив різних факторів як на формування туристичної індустрії, так і на конкретного споживача туристичного продукту (туриста).

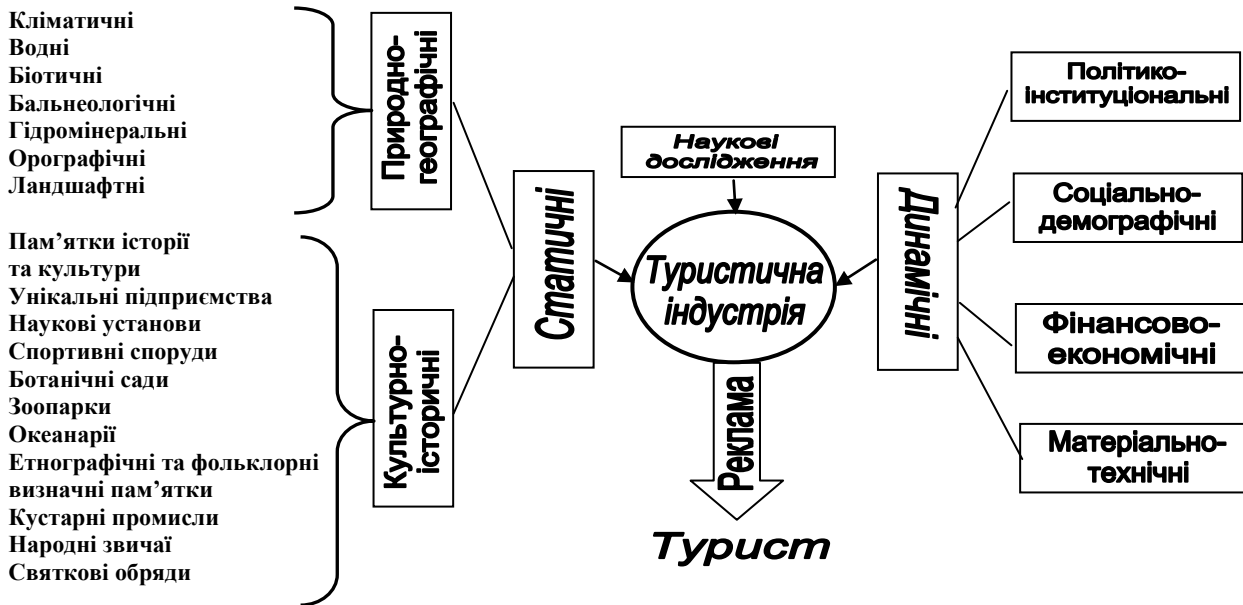

Схема 2. Вплив статично-динамічних факторів на туриста

У даній схемі більш детально було розкрито статичні фактори, так як вони є сталими і майже не змінними, в той час як динамічні фактори постійно еволюціонують.

Систематизувавши чинники, що впливають на розвиток всього комплексу туристичної індустрії, було сконцентровано увагу на визначенні провідних факторів для становлення індустрії туризму промислового міста. Очевидно, що природні умови та наявність історично цінних об'єктів не мають тут вирішального значення (проте якщо такі існують, це є лише додатковим стимулом). В той же час, промислові регіони є потужним осередком фінансових ресурсів, що можуть бути використанні як для розвитку потужної матеріально-технічної бази, проведення інтенсивної рекламної кампанії, так і для створення атрактивних закладів культурного та пізнавального характеру. Як правило, значна частина жіночого населення промислових центрів є безробітною або частково зайнятою і тому резонно було б задіяти їх у сфері туризму. Також у промислових центрах зосереджуються освітні та наукові заклади, де можливе створення наукових розробок, які стосувалися б туризму, та емпірична їх перевірка, проведення різноманітних маркетингових досліджень ринку туристичних послуг. Власне, як туристичні ресурси, можуть бути використані системи (явища) безпосередньо пов'язані з промисловим виробництвом. Це і шахтний та кар'єрний туризм у місцях добувної промисловості, це і процес ознайомлення з функціонуванням промислових комплексів, технологією та історією створення певної продукції у місцях обробної промисловості.

Хотілося б відмітити, що з кожним роком посилюється тенденція до зменшення ролі природно-географічного та культурно-історичного факторів, які буквально десятиріччя тому мали вирішальне значення для розвитку туристичної індустрії. Це можна пояснити стійким збільшенням обсягів капіталовкладень до туристичної сфери, проведенням систематичних наукових досліджень туристичного ринку, а також зміною інтересів туристів. Нині все більшої популярності набуває альтернативний туризм, що виражається у подорожах до космосу, до земних глибин. Можна зробити висновок про те, що потенційно, при активізації стимулюючих факторів, об'єктом туризму може стати будь-які точка і місце земної кулі, в тому числі і промисловий центр.